תמונות תל-אביביות

אילנה תורן-עמית

תולעת ספרים

בחוץ גשם זלעפות. מחר פורים, ובפורים - לעולם גשם. תולעת-ספרים חצי-ריקה, אבל המקומות "השווים", ליד החלון הגדול הפונה לרחוב, תפוסים. הכל קטן ב"תולעת" והכל בסמוך. אנחנו ליד שני שולחנות מוצמדים, קרוב לדלת המתנפנפת של המטבח, של השירותים ולפני הדלפק, "תשבץ היגיון" של הארץ בינינו. משושי "פרת רבנו" של תמי הטבחית מציצים מבעד לדלת המטבח. החיוך שלה מגיח, כל פעם שהדלת נפתחת קדימה ואחורה. עיניים כחולות מבעד לברט שחור שזוג פאות שחורות מסתלסל מהן – "מה בשבילכם?" "פליקס, אחרי פורים תמכור לי את הכובע?" ליד השירותים שתי צעירות יושבות זו מול זו ליד שולחן קטנטן, משעינות כל אחת גב של לפ-טופ זה לזה. שותקות. זו שלידנו חורשת בגוגול. חברתה ממול כותבת וכותבת. שותקות. קלאודיה בכובע ליצן, מאחורי הדלפק, משעינה את הליצן שלה על הראש החרדי של פליקס, מצחקקים בשקט. המקום מתמלא. פליקס וקלאודיה נפרדים, רצים לשרת את הלקוחות. חוזרים, משעינים שוב ראש אל ראש. החביתה שאנחנו מקבלים – ללא עשבי תיבול. פעם ראשונה שפליקס לא מדייק בהזמנה. על מדף מעבר למכונת הקפה צנצנות הריבה הנהדרת של תמי, מעוטרות במיניאטורות נפלאות של פליקס. למכירה. "כדאי לכם", אומרת לנו רוני, "הקבועה" במשמרות אמצע השבוע. "הרישומים של פליקס יהיו שווים פעם הרבה כסף".. גם הריבה.

הריבה

"הנה הבאנו לך ריבה", אני אומרת למארחת שפותחת את הדלת. היא פותחת את שקית הנייר הקשיח, מרימה את הריבה. מסתכלת בפנים חתומות על הציור של פליקס. "אמרו לנו שפעם זה יהיה שווה הרבה כסף. בינתיים – הריבה של תמי, הכי ריבה בעולם", אני מצחקקת. גם הספר שצמוד לה, בשקית הנייר, הכי ספר בעולם. בעלי כתב, אני צילמתי את העטיפה. "זה לבעלך", אומר בעלי. "למה רק לבעלי?", שואלת המארחת, עדיין פנים חתומות, לוקחת את השקית ומניחה בחדר השני. נכנסים לחדר של שנות ה-60. כולם במעגל, על ספות ועל כורסאות נוחות. הדיבור הקולח, כמעט צעקני, שנשמע מתוכו לפני רגע, נדם. "זה הפרופסור שסיפרתי לכם", אומר בעלה. וזאת אשתו. ותכירו, פונה

אלינו – זה עו"ד המפורסם שנלחם למען המקופחים, ואשתו. וזה הפרופסור מאוניברסיטת תל-אביב, ואשתו. את זאת אתם ודאי מכירים, מהטלוויזיה, ובעלה. ושניים עוד יגיעו – בדרך ממסיבת הפתעה. הוא פרופ' אמריטוס באוניברסיטת תל-אביב. הוויכוח מתלהט. לידי האשה באדום. אחר כך הבנתי שזו האשה של עו"ד המפורסם. לידה האשה שאיחרה, זו שבעלה הוא הפרופסור אמריטוס מאוניברסיטת תל-אביב. הגיעו מאוחר, אחרי שהפתיעו. מותר? שאלה והתיישבה על כיסא הנדנדה שהמארחת פינתה לרגע. העו"ד המפורסם שמן מאוד, יושב ברגליים מפוסקות, כל אחת גולשת מצדו האחר של הכיסא. תפר קטן נפרם במרכז המכנסיים המחויטים השחורים שלו. הערב לבש תחתונים לבנים. העיניים שלו מרתקות - טובות, חכמות. בשבוע הבא יפגין בבילעין. נמאס לו שמכים את המפגינים משמאל ומרשים בשתיקה למפגינים מימין להגיש "תג מחיר". העיתונאית שמבקרת כל יום בסלון שלנו נלחמת בו בעוז קולני. מגינה על מערת המכפלה. רק בעלה שיושב ממול, צעיר בעשור משאר הנוכחים, צודק יותר, קולני יותר. האשה באדום מקבלת פתאום פרצוף. "הכל בגלל הכיבוש", היא אומרת, "צריך להחזיר את הכל". "מעניין שדווקא החברים הטובים שלו מהשמאל", אומר אחר-כך בעלי על בעל-הבית. אף אחד לא יודע בדיוק מה דעותיו האמיתיות של בעל-הבית. סדקי עיניו כמעט נעצמות. אתמול חזר מחו"ל. מחר הוא נוסע שוב, להגן על המולדת. הולכים לשולחן ואוספים מעדנים לצלחות פורצלן. המארחת מסבירה מה זה מה. "וזה קציצות בשר במנגולד ובגרגרי חומס". "בדיוק כמו שחיים כהן לימד אתמול בטלוויזיה", אני מתפעלת ומצחקקת לעברה. "כנראה שהאיש מהמעדנייה שקניתי בה גם למד מחיים כהן", היא אומרת בפנים חתומות. הוויכוח קצת שוכך. אוכלים. מבשל מצויין ההוא שלמד מחיים כהן לעשות קציצות מנגולד בגרגירי חומוס. המארחת, עדיין חתומת פנים, עוברת עם תה ירוק בקנקן שקוף. אקנה כזה, אני חושבת, פיתרון מצויין לשקיות התה. "אני חושבת שהמסיבה נגמרה", אומרת העיתונאית. אנחנו קמים ללכת. לא הבנו אותה. התכוונה למדינה. אבל אנחנו בכל זאת קמים והולכים.

<u>ביום ששי</u>

שבוע אחרי פורים. חם מאוד. הדלתות ב"תולעת" פתוחות. מוקדם. יש מקום ליד החלון הגדול. אנחנו בשולחן האמצעי, עם תשבץ "הגיון" וארוחת בוקר. שמעון בשולחן שבפינה, כותב. כמה ספרים כבר כתב כאן? עמיקם בשולחן ליד הדלת הפתוחה לרחוב, "במשרד" שלו, ערימת ניירות לידו, עם המחשבון הקטן שלו. "את מבינה אידיש?" ענה פעם לסקרנותי, "אני, כמו שסבא שלי היה אומר, עושה כלום ומקבל הרבה". אני מבינה אידיש, לא מבינה את עמיקם. מיהו? מה הוא עושה? עם מי הוא עוד מפלרטט? הרבה ימים זה נעים. מין סוד קטן בינינו. אחר כך זה נגמר. אצלי. עמיקם עדיין קם ממקומו לחבק, כשאני נכנסת. גם כשזה עם בעלי. איך נגמרים דברים? הוא יושב על

השולחן הכי נחשק. "לא צריך לשלם ארנונה, לא חשמל", ממשיך לעשות כלום ולקבל הרבה. כל יום. ב"תולעת" זה בסדר, לא אומרים לאף אחד שום דבר, אומרת לי רוני המלצרית. היום את, לא פליקס? אני שואלת. איפה היית בפורים? "האמת, כל יום אנחנו שנינו. אחד תמיד מקדים. בפורים פספסת אותי. הגעתי יותר מאוחר. רוצה ריבה? שמעתי שקנית עוד צנצנת". "לא, התחלתי להתמכר, החלטתי להפסיק. זה נגמר, עם המתוק הזה".

בדואר

ה-10 בחודש, יום מצויין. רחוק מספיק מה-15, הדד-ליין של העצמאים לתשלום הביטוח הלאומי, המע"מ, מס הכנסה. לא בהכרח בסדר זה. סניף הדואר באבן גבירול אחרי "מתיחת פנים". כיסאות נוחים, 6 אשנבים, היום גם כולם מאוישים. 10 בבוקר, ודאי לא יהיה תור ארוך מדי. הפקידות הנמרצות של עורכי הדין, רואי החשבון ושאר ירקות, עם עשרות הפנקסים של המעסיק, לא באות היום. 416 - פולטת המכונה המשוכללת בכניסה את המספר שלי. "361, לאשנב מספר... 4", אומרת הבחורה האוטומאטית המנומסת בכרוז. מימיני – בחורונת דקה, עיניים מלוכסנות. משמאלי – בחורונת דקה, עיניים מלוכסנות. מלפני, בפינה, 2 עגלות נכים. בשמאלית דחופה ישישה, בימנית – ישיש. מאוד דומים – אחים? עיניים מזוגגות מסתכלות נכחן. פה שמוט. אף לא מלה. מלוכסנת העיניים שמימיני, במכנסי ג'ינס צמודים, מדלגת בגמישות לשורה מאחורי, מתיישבת ליד מכנסי ג'ינס גמישים שמאחורי. פטפוט מהיר, לא חרישי במיוחד. אני במילא לא מבינה אף מלה. רגל מאחור טופחת בישבני. אני זזה קדימה בתוך הכיסא הקבוע בקרמיקה המבהיקה. עוד טפיחה. "סליחה, סליחה", מבקשת בעלת הרגל הקטנה מאחור. באשנב מספר 3, ג'ינס מהודקים נוספים. גם ב-1. שני הישישים עדיין מסתכלים נכחם. "בוקר טוב", אומר גבר רחב לאשנב מספר 3, "לא הבאתי שושנה, אבל התכוונתי". "401 – לאשנב מספר.. 3". אני מתקרבת באסרטיביות אל הגבר הרחב. "איזה מספר יש לך?" "לא צריך מספר, אני עיוור" – ושולף תעודת "כבד ראייה". מסתכל עלי ופולט – "זה לא נורא, פעם בחודש". בעלת הרגל הקטנה באשנב מספר 3. חברתה כבר סיימה. עכשיו גם אשנב מספר 1 מתפנה. השתיים ניגשות במרץ לעגלות שבפינה, משחררות את המעצור, מפטפטות כל הדרך אל הדלת. "האחים" עדיין מתבוננים נכחם, שותקים.

"העשירי זה יום המשכורות של הפיליפיניות", אני אומרת כפותרת "תשבץ היגיון" לקופאית באשנב מספר.. 1. "כל יום יש משהו אחר", פולטת הקופאית בזעף. "לא שמת את השיק במקום הנכון, את סתם מעכבת את התור".

אינטרמצו מס 3

הם הגיעו חרש חרש, מכל הכיוונים. על כיסאות גלגלים, תומכים זה בזה, מקופלים "כמו שולחן" מקביל לקרקע, שעונים על מקל, נעזרים בנכדה או בנינה עם עיניים בורקות ומותניים צרים, נפלטים בעשרות ממיניבוסים. נעמדים בתור ליד שערי היכל התרבות, שולפים כרטיסים עם ספח ל"קפה ועוגה" ונכנסים להיכל. מתיישבים ליד שולחנות מרובעים גדולים, 20-30 מקומות, מפה לבנה. מוסרים את הספח ומקבלים קפה דלוח ועוגה. את העיתון הביאו מהבית. אין דוכן לתוכניות מהודרות כרוכות בנייר כרומו שבמרכזן תוכנית הערב; פמפלט של התזמורות מחולק בערמות על השולחנות: "התזמורת הפילהרמונית הישראלית; נוסדה בתרצ"ז/1936, בידי ברוניסלב הוברמן. מנהל מוזיקאלי: זובין מהטה. מנצח: יצחק פרלמן. אינטרמצו מס' 3: יצירות מאת לודוויג ואן בטהובן. יום ו', שעה 11.00". "אבל אמרו לנו שהקונצרט מתחיל ב-10", אמרנו בזעף לסדרנית בפתח ההיכל, עדיין מתנשפים מההליכה המהירה במאמץ להגיע בזמן. "דלתות ההיכל נפתחות ב-10,לקפה ועוגה. הקונצרט עצמו מתחיל ב-11". מסבירה הסדרנית לאט, בסבלנות ובאדיבות. "לכן הכרטיסים האלה יותר יקרים. מחלקים קפה ועוגה, נחים עד הקונצרט וגם יש הנחיה לקונצרט". "היא חושבת שאנחנו שייכים לכל אלה. היא חושבת שאנחנו מדור המייסדים, מתרצ"ז/1936. היא לא יודעת שהיו לנו כרטיסים ליום שני, ושהחלפנו - במקרה - ליום שישי בבוקר", אני לוחשת לבעלי, תומכת ונתמכת על ידו. "בוא נברח מכאן, לפני שמכניסים אותנו לאחד המיניבוסים שלהם".